

Com combatre l'excés de literatura?

SIMONA
ŠKRABEC

“Qui camina de cap per avall, senyores i senyors, aquell qui camina de cap per avall, el cel se li obre com un abisme sota els peus”, escriu Paul Celan a *El meridià* (1960). Celan expressa així el desig de crear una poesia capaç de destruir el pòsit de prejudicis i de consignar nefastes preservats en la llengua. Els automatismes del pensament converteixen els individus en una massa compacta, en un mecanisme mortífer. Per seguir el meridià no n'hi ha prou amb descobrir el que hi ha hagut, sinó que cal una actitud activa envers la barbàrie. Cal discernir el mal i analitzar-ne les causes.

A *Serem Atlàntida*, que fa uns dies ha rebut el premi Ciutat de Barcelona, Joan Benesiu ens informa que va trobar la idea del meridià en una exposició sobre W.G. Sebald a Barcelona. Simon Faithful es va proposar de creuar el 2015 al CCCB la costa est d'Anglaterra seguint

amb precisió matemàtica la línia de Greenwich, ignorant tots els obstacles. L'artista evocava així els passos incerts de Sebald, perdut per les mateixes contrades. Com deia Karel Capek a *La guerra de les salamandres* (1936), també Txèquia pot tenir una costa marítima si els amfibis surten de l'aigua i s'apliquen prou obstinadament per construir canals...

Compromís i conquesta

La idea d'un meridià rectilini conté una violència simbòlica que ens acostarà al temps dels imperis. A dins hi ressonen aquells mapes fets amb línies rectes. El meridià matemàtic ignora l'orografia i, encara més, el paisatge humà. Benesiu queda suspès entre aquestes dues concepcions, entre el meridià com a compromís amb la veritat i el meridià com a idea de conquesta sense límits. L'autor mostra la voluntat de no girar el cap davant de les atrocitats, però alhora el fascina la possibilitat postmoderna d'abastar-ho tot, d'ig-

SEREM
ATLÀNTIDA
JOAN BENESIU
EDICIONS DEL
PERISCOPI
352 PÀG. / 19 €

norar qualsevol barrera, de deixar-se endur per una mirada que sobrevolava el paisatge devastat.

La majoria dels personatges de Benesiu són els herois de paper que ja habiten en algun altre relat i que l'autor rescata amb una energia inesgotable per reconstruir un trenca-closques d'històries que no paren de multiplicar-se. El fil conductor del periple són les trobades fortuïtes del narrador amb el Mirko i la Clara, que un dia vol esdevenir el Bernat. La possibilitat tecnològicament ben assequible de canvi de sexe amb una operació quirúrgica ajuda a il·lustrar la dificultat del repte que planteja l'autor. ¿Es pot ser alhora home i dona, víctima i botxí, guanyador i perdedor?

Benesiu torna a casa després d'aquest viatge per “una geografia relativament concentrada” que representa “només uns centímetres de mapa” amb les mans buides. “Creiem que duem Europa a la butxaca. Però no”, diu l'última frase del llibre. El meridià no és una línia que

es cava amb bulldozers com si haguéssim de fer una carretera. *Serem Atlàntida* dibuixa Europa com una pista de circ amb les atraccions més grotesques. Per superar aquesta atmosfera d'un parc temàtic on els búfals de les praderies de Hollywood es barregen indestructiblement amb la catàstrofe nuclear de Txernòbil ens cal recuperar la direccionalitat d'aquell meridià poètic que Celan va dibuixar el 1960. Escriure significa prendre el compromís de distingir “l'enemic de l'enemic”. El propòsit de tota escriptura hauria de ser aconseguir que tots aquells homes que es mouen com autòmats s'espantin en un instant precis gràcies a l'acció de la paraula poètica.

Cal escriure per trencar les inèrcies i per comprometre's. Total la resta és turisme. Com bé indica Joan Benesiu, avui dia es fan excursions d'aventura fins i tot a Pripiat –amb els ulls embenats i la música eixordadora a les orelles–. No veure res, no ser capaç de sentir res, també és, evidentment, una opció. ♦